



**ČESKOSLOVENSKÁ  
SPEKTROSKOPICKÁ  
SPOLEČNOST  
PŘI ČSAV  
1949 - 1984**

---

**ČESKOSLOVENSKÁ  
SPEKTROSKOPICKÁ  
SPOLEČNOST  
PŘI ČSAV  
1949 - 1984**

PRAHA

---

---

Československá spektroskopická společnost při ČSAV  
1949 – 1984

Editor Ing. Miloslav Vobecký, CSc.

Vydala Čs. spektroskopická společnost při ČSAV  
v Ústředním informačním středisku pro jaderný program  
Praha 5 – Zbraslav

Sazba a technická redakce: Redakce propag. publikací – VNT  
Videopress – MON

1984

Náklad 3000 ks  
09155

Naše tradice ve spektroskopii . . . . .	3
Sdružení pro výzkum ve spektrální analýze . . . . .	8
Československá spektroskopická společnost při ČSAV . . . . .	11
Současná organizační struktura Společnosti . . . . .	15
Konference . . . . .	18
Čestní členové Československé spektroskopické společnosti při ČSAV . . . . .	21
Plaketa Jana Marka Marci z Kronlandu . . . . .	22
Soutěž o nejlepší odbornou práci v oboru spektroskopie . . . . .	23
Literatura . . . . .	24
Obrazové přílohy . . . . .	26

---

---

Pohled do historie je nejen zajímavý, ale především velmi poučný, zvláště jsou-li historická fakta uváděna v širších společenských souvislostech. Sítu času samo rozdělí důležité události od méně důležitých či nevýznamných a my dostáváme v přehledném koncentrátu vše podstatné, co se tvořilo desítky let a přispívalo k rozvoji celé společnosti. Se znalostí historie se lépe orientujeme v hledání směrů a cílů dalšího vývoje.

Třicet pět let organizované spektroskopie v ČSSR je sice nepatrným zlomkem na časové ose historie, ale pro nás, pracovníky v oboru spektroskopie, by bylo neodpuštělným hříchem, kdybychom právě tuto etapu dostatečně nepodchytili a nezaznamenali pro příští generace.

Vždyť vznik Sdružení pro výzkum ve spektrální analýze a tedy i vznik Československé spektroskopické společnosti při ČSAV spadá do období bouřlivého nástupu vědeckotechnické revoluce. Pod jejím vlivem se přetváří nejen ekonomický základ společnosti, ale také formy práce i života lidí. Pro oblast vědy a výzkumu se stává charakteristickým rysem posun od úlohy samostatného pracovníka k pracovnímu týmu. Vědecký či výzkumný pracovník bez úzké a aktivní spolupráce s ostatními není dnes schopen existence. Snaha navazovat široké kontakty, zintenzivnit a urychlit výměnu informací, vytvářet klima tvůrčí inspirace i hledání nových efektivních forem spolupráce vedla k zakládání vědeckých společností.

Hluboce si dnes vážíme těch, kteří včas postřehli tuto změnu a vytvořili nám předpoklady k úspěšné vědeckovýzkumné činnosti. Nejde jen o vzpomínku a poděkování, ale o to, abychom si byli vědomi závazku, který pro nás vyplývá z práce našich předchůdců. Abychom i my předali další generaci důstojné dílo, na kterém budou moci dále spelehlivě budovat.

RNDr. Jan M r á z  
předseda Československé spektroskopické  
společnosti při ČSAV

Tato publikace je pokusem o stručné shrnutí vývoje a činnosti Československé spektroskopické společnosti při ČSAV, jejíž počátky sahají do roku 1949, kdy bylo založeno Sdružení pro výzkum ve spektrální analýze. Společnost se za 35 let rozrostla nejen co do počtu členů, ale rozšířila se i její odborná činnost takřka do všech soudobých oblastí spektroskopie. Vzhledem k rozsahu této publikace však nebylo možno obsáhnout všechny významné a zajímavé skutečnosti ze života Společnosti. Děkuji všem členům Společnosti, kteří mně poskytli informace potřebné ke zpracování této publikace.

Ing. Miloslav Vobecký, C.Sc.

268 **DE ARCV. COELESTI.**  
ejevato? At contra hoc videtur experientia: nam anno præterito post  
Solis occasum Iridem aspexi valde tenuem eamq; fere unicolorem & puni-  
ceam: quæ nullâ ratione à guttis rorantibus, verùm à radijs in atmoſphæ-  
ra refractis naſci potuit. Cùm enim radij convergant; neq; minus fe-  
gmentum eſſe potuit, quàm ſit circulus Iridis per Theor. 104. Niſi forte  
dicamus à nube lucidâ Solis vicariâ hanc Iridem fuiſſe productam: nam  
ejuſmodi nubem meus famulus, qui locum editiorem meo juſſu tum con-  
ſcendit, ſe vidiffè mihi retulit. Ob lucem ergo valde remiſſam fa-  
ctum, ut ſolus color puniceus hanc Iridem obtineret: aut  
certè eadem hujus ratio, quàm attuli de  
aurorâ.



PRAGAE,  
TYPIS ACADEMICIS.  
ANNO CHRISTI:  
M. DC. XLVIII.

Počátky spektroskopie jsou obvykle spojovány se jmény Newtona, Fraunhofera, Kirchhoffa a dalších. Spektroskopie přispívala od minulého století nejen k rozvoji fyziky a astronomie, ale od Bunsenova a Kirchoffova objevu prvků cesia a rubidia zakotvila pevně v chemii. Proto před stručným pohledem na vývoj naší spektroskopické organizace si připomeňme alespoň nejvýznamnější osobnosti, které u nás svojí vědeckou činností v minulosti přispěly k rozvoji spektroskopie.

Mezi aktuální problémy optiky 17. století patřilo studium vzniku a vlastností duhy. Těmto otázkám se u nás kromě Baltasara Konráda věnoval profesor lékařství na pražské univerzitě Jan Marek Marci z Kronlandu (1595 – 1667) [1, 2, 3]. Vysvětlil vznik duhy lomem a odrazem světla na kapičkách vody. Tyto původní poznatky popsal roku 1648 ve spise *Thaumantias. Liber de arcu coelesti deque colorum apparentium natura ortu et causis*, zatímco Newton popisuje objev spektra v dopise Královské společnosti nauk teprve v roce 1672, tedy pět let po Marciho smrti. Kromě lékařství se zabýval filozofií, matematikou a mechanikou, je autorem první české lékařské knihy. V roce 1662 byl rektorem pražské univerzity, osmkrát děkanem lékařské fakulty, osobním lékařem Ferdinanda III. a fyzikem království českého. Žil a pracoval v neklidné době pobělohorské, zachoval svůj český původ a ve sporech s jezuitou vystupoval jako profesor pražské univerzity za samostatnost světských fakult. Byl blízkým přítelem vlasteneckého jezuita Bohuslava Balbína.

Dvanáctileté působení Christiana Dopplera (1803 – 1853) v Praze náleží k nejplodnějšímu období jeho tvůrčí činnosti [4]. V této době formuloval princip vyjadřující změnu frekvence optického nebo akustického signálu způsobenou relativním pohybem zdroje a detektoru (pozorovatele). Podstatu vyložil v práci *Über das farbige Licht der Doppelsterne*, publikované roku 1842 ve Spisech královské české společnosti nauk. Christian Doppler se narodil v Salzburgu, studoval na vídeňské polytechnice. Problémy s pedagogickým uplatněním jej přivedly k úmyslu odebrat se do Severní Ameriky. Mezitím byl jmenován roku 1835 profesorem matematiky na stavovské reálce v Praze a současně zván do Švýcarska. Zvolil však Prahu, kde potom od roku 1836 suploval na polytechnice vyšší matematiku a bez konkurzního řízení se roku 1841 stává řádným profesorem matematiky a deskriptivní geometrie. Rozsáhlé pedagogické povinnosti jej vzhledem k nevalnému zdra-

votnímu stavu značně vyčerpávaly, což i přes porozumění ředitele polytechniky Jana Hennigera a trvalou podporu profesora Bernarda Bolzana nakonec vedlo k jeho odchodu z Prahy. Po jmenování báňským radou a profesorem matematiky, fyziky a mechaniky odchází roku 1847 na císařskou a královskou báňskou a lesnickou akademii do Báňské Štiavnice. Uznání jeho badatelské práce vyjádřila Královská česká společnost nauk v roce 1840 volbou mimořádným a o rok později řádným členem. Teprve roku 1846 se stal řádným členem císařské akademie ve Vídni.

Při studiu komplexní povahy didymu použil Bohuslav Brauner (1855–1935) absorpčních spekter roztoků jeho solí k identifikaci nových prvkových komponent [5, 6]. Didym byl tehdy považován za jeden z prvků vzácných zemin (objeven roku 1842 Mosanderem). Brauner rozdělil didym krystalizací na frakce prvkových individuál, u nichž kromě stanovení atomových vah studoval absorpční spektra roztoků jejich solí. Tímto problémem se zabýval během svého studijního pobytu v laboratoři Sira Henry Roscoa v Manchesteru. Současně se tímto problémem zabýval i T. Cléve [7], který k identifikaci užil rovněž absorpčních spekter. Jednotlivé složky označovali tyto autoři jako  $Di_{\alpha}$  (nynější neodým),  $Di_{\beta}$  (nynější praseodým) a  $Di_{\gamma}$  samarium sotva objevené roku 1879 Lecoq de Boisbaudranem\*. PhDr Bohuslav Brauner, od roku 1890 profesor chemie na české univerzitě v Praze. Z jeho zásluh o rozvoj anorganické chemie připomeňme alespoň návrh na kyslíkový základ atomových vah prvků z roku 1888, četné revize atomových vah prvků, zařazení prvků vzácných zemin do periodického systému prvků. Jeho přátelství a trvalá spolupráce s D. I. Mendělejevem, s nímž se poprvé setkal v laboratoři Roberta Bunsena v Heidelbergu, vycházelo z pochopení základního významu periodicity prvků.

\* O několik let později opakovat tyto pokusy včetně spektroskopického sledování separovaných komponent Karl Auer von Welsbach, který se považoval za jediného objevitele těchto dvou lanthanoidů a použil práva navrhnout jejich názvy. Cleveho a Braunerův  $Di_{\alpha}$  nazval neodýmem a  $Di_{\beta}$  praseodýmem. V jeho práci [8] však není ani zmínky o pracích předchozích autorů, ba ani citace jejich prací [5, 6, 7] a navíc v závěru tak závažné publikace uvádí nesprávné hodnoty atomových vah, jak plyne z přehledu hodnot publikovaných citovanými autory:

Prvek	Relativní atomová hmotnost (1981)	Atomové váhy		
		Brauner [6]	Cléve [7]	Auer v. Welsbach [8]
Nd	144,24	145,4	146	140,8
Pr	140,91	141	142	143,6



Z českých analytických chemiků věnoval značnou pozornost absorpční spektroskopii profesor pražské techniky Ing. Dr. techn. Jaroslav Formánek (1864 – 1936) [4, 9], který používal absorpční spektroskopii k analytickému hodnocení organických barviv počínaje rokem 1897. Studoval chemii na pražské technice, kde byl asistentem profesora Karla Preise. Působil v Mnichově a dále jako asistent profesora Alexandra Classena v Cáchách. Po návratu do Prahy byl inspektorem ústavu pro zkoumání potravin při univerzitě a roku 1900 se habilitoval na technice jako soukromý docent spektrální analýzy a po roce rozšířil habilitaci o elektroanalýzu. Profesorem obecné a analytické chemie na zemědělském a lesním odboru pražské techniky byl jmenován roku 1907. Působil i v jiných oblastech analytické chemie, je autorem učebnic chemie anorganické i organické a několika knižních publikací o rozborech a posuzování motorových paliv a mazadel, které byly vydány též německy a anglicky. V roce 1901 vyšla česky jeho kniha Kvalitativní rozbor spektrální liték minerálních a organických, roku 1900 byla vydána německy. Nejrozsáhlejší část Formánkova díla je věnována spektrální analýze organických barviv. Literárně je zpracováno v pěťisvazkové monografii nazvané *Untersuchung und Nachweis organischer Farbstoffe auf spektroskopischem Wege* (Springer, Berlin 1908, 1911, 1913, 1926, 1927). Kromě obecného výkladu spektroskopie, popisu metodiky měření jsou jednotlivé svazky věnovány vztahům mezi absorpčními spektry a chemickou strukturou barviv difenylmetanových, trifenylmetanových, chinoniminových, akridinových, antrachinonových atd. Z jeho spolupracovníků a spoluautorů některých částí monografie vynikli Francouz E. Graandmougin, který se stal profesorem na polytechnice v Curychu a Josef Knop. Profesor Formánek zavedl k charakterizaci absorpčních spekter polohu maxim absorpčních křivek na rozdíl od dříve užívaných hranic absorpčních pásů, závislých na koncentraci a tloušťce květy. V letech 1935 – 36 přednášel profesor Formánek spektroskopii též na přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity.

Profesor Ing. Dr. techn. Josef Knop (1885 – 1964), člen korespondent ČSAV, čestný člen Československé spektroskopické společnosti při ČSAV, pokračoval v díle Formánkově [9]. Po studiu na pražské technice pokračoval na proslulé barvářské a barvířské škole v Myhlhüzách u prof. E. Nöltinga a u vynikajícího odborníka v chemii organických barviv prof. F. Kehrmana na univerzitě v Lausanne. Spektroskopickému výzkumu barviv se věnoval v letech 1912 až 1919 jako asistent profesora Formánka a rozšířil tento výzkum do ultrafialové oblasti spektra. Od roku 1919 působil na Vysoké škole zemědělské v Brně jako profesor obecné experimentální chemie. Je autorem knihy *Spektrální analyza a její použití*, vydané v roce 1949.

V období po první světové válce vznikly na přírodovědecké fakultě Karlovy univerzity dvě významné vědecké školy, které záhy dosáhly mezinárodního ohlasu. Práce profesora experimentální fyziky Bohumila Kučery (1874 – 1921) o povrchovém napětí polarizované rtuti publikovaná v roce 1903 se po letech stala vý-

chodiskem pro badatelskou práci Jaroslava Heyrovského (1890–1967), která vyústila ve vytvoření oboru polarografie. S osobou profesora B. Kučery je spojena i vědecká dráha Václava Dolejška (1895–1945) [10], který se po návratu z války stává v roce 1918 jeho asistentem. Během studijního pobytu na univerzitě v Lundu u profesora Manne Siegbahna v letech 1921–22 dosáhl významného úspěchu v rentgenové spektroskopii objevem čar série N ve spektrech uranu, thoria a bismutu [11]. V roce 1932 začal prof. PhDr. Dolejšek budovat na Karlově univerzitě spektroskopické pracoviště, nejprve jako oddělení v Ústavu fyzikální chemie prof. Heyrovského, který se nacházel v budově chemických ústavů na Albertově. Posléze se stává prof. Dolejšek ředitelem samostatného Spektroskopického ústavu univerzity. Kromě rentgenové spektroskopie byla v posledních letech existence ústavu věnována pozornost též studiu optických absorpčních spekter prvků vzácných zemin. Profesor Dolejšek přispěl i k vytvoření oddělení Škodových závodů, nazvaného Fyzikální výzkum, které bylo zpočátku umístěno ve Spektroskopickém ústavu a kde pracovala řada jeho žáků. Po násilném uzavření českých vysokých škol nacisty zde působil profesor Dolejšek jako expert, ovšem bez možnosti experimentální práce. Nutno podotknout, že v programu tohoto oddělení po celou jeho existenci sloužily rentgenometrické metody k řešení řady závažných problémů materiálové technologie. Toto oddělení bylo v roce 1950 převedeno do Ústředního ústavu fyzikálního, který po založení Československé akademie věd vytvořil základ tehdejšího Ústavu technické fyziky ČSAV v čele s RNDr. J. Bačkovským, žákem a spolupracovníkem profesora Dolejška.

Přes krátkou existenci Spektroskopického ústavu byly na tomto vědeckém pracovišti vychovány desítky fyziků včetně řady cizinců. Za odbojovou činnost byl profesor Dolejšek okupanty počátkem října 1944 uvězněn. Na sklonku války dne 3. ledna 1945 tomuto vězněni podlehl v terezínské Malé pevnosti. Po skončení války se Dolejškovi blízcí spolupracovníci a žáci, odchovaní atmosférou tvořivé práce a pospolitosti, která vládla ve Spektroskopickém ústavu, aktivně účastnili na obnově a budování nových pracovišť na vysokých školách, v ústavech a posléze v Československé akademii věd, jako např. prof. RNDr. Vilém Kunzl (1906–1980), prof. RNDr. Adéla Kochanovská, členka korespondentka ČSAV, akademik Jindřich Bačkovský, RNDr. Miroslav Rozsíval.

S analytickým využitím emisní optické spektrografie se u nás setkáváme v období před druhou světovou válkou [12, 13]. Průkopníkem analytického využití této metody je Dr. Ivan Smoler, který od roku 1935 prováděl ve Vojenském technickém a leteckém ústavu na přístroji firmy Zeiss vybaveném skleněnou i křemennou optikou analýzy nejrůznějších materiálů. O rok později zahájila pod vedením Dr. Růžičky činnost další laboratoř v tehdejších Škodových závodech v Plzni, vybavená nejprve Hilgerovým a později též Zeissovým spektrografem. Byla to v průmyslu první moderně vybavená spektrografická laboratoř. Další laboratoře vznikly v roce 1941 ve Spolku pro chemickou a hutní výrobu v Rybitví (Dr. I. Smoler a

Ing. Dr. J. Wanka), v pražském závodě ČKD (Dr. J. Kuba), v roce 1942 v letňanském závodě Avia (Ing. F. Plzák a Ing. Hošťálek) a v roce 1943 uvedl do provozu spektrografickou laboratoř v ostravských dusíkárnách Dr. Maštaliř (kromě analýzy slitin, katalyzátorů a surovin se zjišťoval obsah uhlovodíků v argonu a neonu). V téže době zahájila činnost spektrografická laboratoř v Povážských strojárnách v Povážské Bystrici (Ing. Brzobohatý a Dr. Kaloč). Ve spektrografické laboratoři doc. Jana Šuly v nemocnici na Bulovce se v roce 1939 prováděly i absorpční analýzy moče pomocí Zeissova univerzálního spektrografu. Do výzkumu a ke kontrole farmaceutických preparátů v tehdejší závodě Interpharma zavedl v roce 1941 absorpční spektroskopii Dr. F. Poupě.

## SDRUŽENÍ PRO VÝZKUM VE SPEKTRÁLNÍ ANALÝSE

S rozvíjením nových výrobních programů a řešením výzkumných a vývojových úkolů, vyvstaly již v prvních létech po druhé světové válce nároky na uplatnění spektroskopických metod. Zavádění těchto metod a budování nových spektroskopických laboratoří bylo provázáno řadou problémů, jako jsou např. potřeba výměny poznatků a zkušeností, zaškolování nových pracovníků, získávání provozních materiálů vhodné kvality apod. Snaha po řešení problémů tohoto charakteru vedla skupinu aktivních pracovníků působících tehdy převážně ve spektrální analýze k úmyslu vytvořit zájmovou organizaci. Po předběžných jednáních, která probíhala od roku 1948, došlo 15. prosince 1949 na první pracovní schůzi za účasti zájemců z 11 pracovišť k ustavení Sdružení pro výzkum ve spektrální analýze [12, 13]. Účastníky této schůze a tedy zakládajícími členy Sdružení byli: prof. O. Quadrát, Ing. F. Plzák (Avia n.p.), Ing. Prouza (Aero n.p.), Ing. V. Kohoutek (ČSD), M. Sur (Vojenský technický ústav), Ing. Tůma (Čs. závody těžkého strojírenství – výzkum), Ing. L. Kučera (ČKD n.p.), Ing. Dr. Korecký a B. Neliba (Spojené ocelárny, n.p., Kladno), Dr. M. Spálenka (Výzkumný ústav kovů, Pannenské Břežany), Dr. M. Čiha (Stalinovy závody n.p., Záluží), Ing. Dr. J. Wanka (Chemické závody n.p., Rybitví). Sdružení působilo v prvních jedenácti letech pod záštitou tehdejšího Ústavu chemické metalurgie a metalografie Vysoké školy chemicko-technologického inženýrství ČVUT v Praze. V tomto období stál v čele Sdružení profesor Ing. Dr. Otakar Quadrát\*, funkci tajemníka zastával Ing. František Plzák.

Na pracovních schůzích za účasti členů Sdružení a pozvaných hostů byly přednášeny referáty, krátká sdělení o analytických postupech, technických zdokonaleních a modifikacích přístrojů a zařízení, zprávy o vyráběných přístrojích a zařízeních, zprávy ze studijních cest, zprávy o mezinárodní spolupráci. Setkání se or-

---

\* Ing. Dr. techn. Otakar Quadrát, DrSc., Dr. h.c. univerzity v Nancy, (1886 – 1963) mimořádný člen Královské české společnosti nauk, čestný člen Československé spektroskopické společnosti při ČSAV, profesor metalurgie na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze, nástupce prof. F. Walda, ve studijním roce 1946 – 47 rektor ČVUT v Praze

ganizovala v místech spektroskopických pracovišť, což bylo využito i k jejich prohlídkám. Byly organizovány kurzy pro doškolování středně technických pracovníků a kurzy pro vysokoškolačky. Dále byla organizována výměna etalonů, chemikálií, přístrojů a jejich doplňků, těžce dostupné literatury, sbírek spekter apod. Byla vyvíjena aktivita i na úseku sjednocení spektroskopického názvosloví, překladech termínů, sjednocení presentace spektrálních dat. Sdružení navázalo záhy spojení a spolupráci s obdobnými organizacemi a společnostmi v SSSR, Maďarsku, Polsku, NDR. Pro potřebu členů byly využívány též materiály získávané od francouzského spektrografického sdružení Groupement pour l'Avancement des Methodes Spectrographiques, jehož členem byl prof. Quadrát od roku 1947.

V roce 1960 byl zvolen předsedou Dr. Josef Kuba a funkci tajemníka zastával nadále Ing. F. Plzák. Sdružení odešlo z rámce Vysoké školy chemicko-technologické a stalo se volným vědeckým sdružením při Národním technickém muzeu, v jehož budově v Praze 6 kromě sekretariátu byla od roku 1963 i demonstrační spektrografická laboratoř. Rozšiřování spektroskopických metod v různých oblastech výzkumu, v průmyslové výrobě, geologickém průzkumu, těžbě a úpravě nerostných surovin, zdravotnictví a dalších oborech, vedlo postupně k vytváření odpovídajících odborných seskupení. Sekce spektroskopie nevodivých materiálů zahájila svoji činnost pod vedením prom. chem. J. Litomiského 3.května 1956 a sekce molekulové spektroskopie za vedení Ing. Dr. J. Plívy a Dr. M. Horáka pracovala od 12.února 1959. Po deseti létech činnosti se odborných setkání pořádaných Sdružením zúčastňovalo kolem tří set pracovníků ze 180 pracovišť. S nástupem automatizace do spektrální analýzy vznikla v roce 1965 skupina kvantometrická v čele s Ing. Karlem Kuboňem.

O tvůrčí aktivitě a stupni rozvoje naší spektroskopie v tomto období svědčí též řada knižních publikací našich autorů. Připomeňme alespoň některá z těchto děl:

- J. Knop, Spektrální analýza a její použití, Nakl. Čs. společnosti chemické, Praha, 1949
- J. Kuba, Spektrální analýza v kovoprůmyslu, Orbis, Praha, 1953
- J. Kuba, M. Dvořák, Kvalitativní spektrální analýza a srovnávací tabulky, SNTL, Praha, 1954
- B. Havelka, E. Kepřt, M. Hansa, Spektrální analýza I, Nakl. ČSAV, Praha, 1957
- E. Plško, Praktické základy optických metod v chemii, Slovenské vydav. technickej literatúry, Bratislava, 1963
- J. Kuba, L. Kučera, F. Plzák, M. Dvořák, J. Mráz, Koincidenční tabulky atomové spektroskopie, Nakl. ČSAV, Praha, 1964,

vyšlo rovněž anglicky v koedici s nakladatelstvím Elsevier, Amsterdam, 1965;  
Coincidence Tables for Atomic Spectroscopy

- I. Kössler, Infračervená spektroskopie v chemické analýze, SNTL, Praha, 1960,  
vyšla v roce 1961 německy, v roce 1964 rusky
- I. Rubeška, B. Moldan, Atomová absorpční spektrofotometrie, SNTL, Praha, 1967

Vysokého ocenění se dostalo v roce 1954 RNDr. V. Čermákovi, RNDr. V. Hanušovi, RNDr. Č. Jechovi a RNDr. J. Cabicarovi, udělením státní ceny za konstrukci a uvedení do provozu hmotnostního spektrometru. Výsledky této práce položily základy pro rozvoj oboru hmotnostní spektroskopie v Československu. V roce 1955 byla udělena státní cena RNDr. Josefu Kubovi za mimořádné zásluhy o výzkum a vývoj metod spektrochemické analýzy kovových slitin.

S postupným rozšiřováním nových spektroskopických metod a směrů se vytvářely rozdílné okruhy zájmů, což uvnitř sekce vedlo ke specializaci skupin členů. K řešení této situace byl v létě 1966 ustaven přípravný výbor, který zkoumal možnosti zapojení Sdružení do stávajícího systému vědeckých společností. Sdružení úzce spolupracovalo s Komisí pro spektroskopii při ČSAV od jejího založení v prosinci 1960. Presidium Československé akademie věd ocenilo dosavadní práci Sdružení a vyslovilo souhlas s jeho přebudováním a zapojením do soustavy vědeckých společností při Akademii.

Po osmnácti letech aktivní práce ukončilo Sdružení pro výzkum ve spektrální analýze v září 1967 svoji činnost. Skončila první etapa ve vývoji naší spektroskopické organizace. Na schůzi konané 29. září 1967 v přednáškovém sále Národního technického muzea v Praze byla za účasti 117 členů ustavena Československá spektroskopická společnost při ČSAV. Na ustavující schůzi byl zvolen Hlavní výbor Společnosti ve složení: Prof. Ing. Dr. Josef Plíva, DrSc., předseda, místopředsedy byli zvoleni Prof. Dr. Vojtěch Kellö, člen korespondent ČSAV a Doc. Ing. Eduard Plško, DrSc., vědeckým tajemníkem RNDr. Milan Horák, CSc. a hospodářem Ing. Ludvík Kučera. Členy předsednictva byli dále zvoleni: Ing. Jaroslav Poláček, Ing. Jan Jokl, CSc., Doc. Ing. Bohumil Polej, CSc. a RNDr. Jaromír Litomiský, členy Hlavního výboru RNDr. Josef Kuba, CSc., Ing. Karel Kuboň, Doc. Ing. Mikuláš Matherny, CSc., Jan Mráz, RNDr. Alena Nová-Špačková, CSc., RNDr. Roman Řeřicha, CSc. a Ing. Dr. Dobroslav Šnobl. Revizní komise ve složení Jan Mojžíš a RNDr. Karel Ulbert, CSc. Vytvořením Společnosti ukončila činnost Komise pro spektroskopii při ČSAV, jejíž některé úkoly nadále plní Hlavní výbor Společnosti. Po vytvoření Společnosti přešlo do její evidence 118 kolektivních členských pracovišť sdružujících kolem dvou set pracovníků. Ve Společnosti převládá kolektivní členství pracovišť, které umožňuje všem pracovníkům odborně činným na členském pracovišti účastnit se práce Společnosti v příslušné odborné skupině či komisi. Tento druh členství se osvědčil již ve Sdružení. Kromě toho stanovy Společnosti umožňují též členství individuální.

Ve Společnosti se na rozdíl od Sdružení soustřeďuje odborná činnost do zájmových skupin případně komisí. V prosinci 1968 rozhodl Hlavní výbor zřizovat „zájmové skupiny, které budou sdružovat pracovníky z jednotlivých odvětví spektroskopie na základě jejich profesionálních zájmů“ [14]. První zájmové skupiny byly vytvořeny v rámci sekce atomové spektroskopie: zájmová skupina spektroskopie nevodivých materiálů (vedoucí RNDr. J. Litomiský), zájmová skupina stiloskopie a metalurgické spektroskopie (vedoucí M. Dvořák), zájmová skupina spektrometrie (vedoucí Ing. K. Kuboň), zájmová skupina plamenové fotometrie a atomové absorpce (vedoucí RNDr. B. Moldan), zájmová skupina rentgenfluorescenční spektroskopie (vedoucí RNDr. J. Waňková). Na Valném shromáždění Společnosti konaném v dubnu 1970 byl zvolen předsedou Doc. Ing.

Eduard Pliško, DrSc., do funkcí místopředsedy Ing. Dr. Bohdan Schneider, DrSc. a Milošlav Dvořák, předsedkyní sekce atomové spektroskopie RNDr. Alena Nová—Špačková, CSc. a předsedou sekce molekulové spektroskopie Ing. Miloš Pisárčík, CSc. Na návrh Valného shromáždění zřídil Hlavní výbor odborné komise a jmenoval jejich vedoucí:

- komisi pro názvosloví (Doc. Ing. Dr. Bohumil Polej, CSc.)
- komisi pro přístroje (RNDr. Roman Řeřicha, CSc.)
- komisi pro výchovu a školství (Doc. Ing. Dr. Zbyněk Ksandr, CSc.)
- komisi pro výpočtovou techniku (RNDr. Antonín Vítek)

Další vývoj organizační struktury Společnosti ve smyslu přenesení těžiště odborné činnosti do zájmových skupin pokračoval a vedl k jejich postupnému zakládání v obou sekcích. V sekci atomové spektroskopie byla na jaře roku 1969 ustavena zájmová skupina lokální elektronové mikroanalýzy (vedoucí Ing. F. Štokrek), 1. června 1971 zájmová skupina instrumentálních radioanalytických metod (vedoucí Ing. M. Vobecký, CSc.) a 4. listopadu 1971 zájmová skupina laserové mikroanalýzy (vedoucí Ing. V. Jánošíková). V sekci molekulové spektroskopie vznikly v roce 1971 zájmová skupina chemické spektroskopie později nazvaná vibrační spektroskopie (vedoucí Ing. M. Livař, CSc.), zájmová skupina spektroskopie s vysokým rozlišením (vedoucí Doc. RNDr. D. Papoušek, CSc.), zájmová skupina spektroskopie pevného stavu (vedoucí Ing. RNDr. A. Vaško, DrSc.) a zájmová skupina hmotnostní spektrometrie (vedoucí RNDr. V. Čermák, CSc.). Zájmová skupina Mössbauerovy spektroskopie (vedoucí RNDr. T. Zemčík, CSc.) byla založena 1. března 1972.

V roce 1973 byl zvolen předsedou Společnosti RNDr. Josef Kuba, CSc., který zastával tuto funkci až do roku 1983. Od roku 1973 jsou zájmové skupiny nadále nazývány odbornými skupinami. Sekce molekulové spektroskopie doplnila svoji strukturu o další odborné skupiny, a to v listopadu 1974 ustavením odborné skupiny elektronové spektroskopie a fotochemie (vedoucí Ing. M. Nepraš, CSc.) a v červnu 1974 ustavením odborné skupiny magnetické rezonanční spektroskopie (vedoucí Doc. Ing. Dr. J. Komenda, CSc.). Po vytvoření systému odborných skupin došlo v roce 1977 k jejich rozdělení do tří sekcí:

- sekce optické atomové spektroskopie (předseda RNDr. Jan Mráz)
- sekce molekulové spektroskopie (předseda Ing. Jaromír Moravec, CSc.)
- sekce speciálních spektroskopických metod (Ing. Václav Hulínský, CSc.)

V sekci speciálních spektroskopických metod byla v roce 1977 založena odborná skupina elektronové a iontové spektroskopie.

O činnosti Společnosti v celé šíři jsou členové informováni prostřednictvím Bulletinu, který je vydáván jako nepravidelné periodikum. První číslo Bulletinu vyšlo za redakce Ing. F. Valešky v dubnu 1968. Kromě informací o činnosti Hlavního výboru a jeho předsednictva přináší přehled o všech odborných setkáních



jednotlivých útvarů Společnosti. Otiskuje souhrny přednášek a sdělení přednesených na schůzích, seminářích a konferencích, pokud nebyly publikovány jinak, dále otiskuje názvosloví spektroskopických oborů, překlady článků s aktuální spektroskopickou tematikou. Čtyři desítky čísel Bulletinu představují kolem 1400 stran textu a např. souhrn přednášek bylo publikováno více než 800.

K zajištění informovanosti našich odborníků o nových spektroskopických oborech a metodách a stavu oboru v zahraničí zve Společnost každoročně významné zahraniční vědce k účasti na seminářích, letních školách a konferencích. Významnou událostí v oblasti mezinárodních styků v činnosti Společnosti bylo uspořádání XX. CSI a 7. ICAS roku 1977 v Československu (viz kapitola Konference). Na 7. československou spektroskopickou konferenci pořádanou v roce 1984 v Českých Budějovicích zve Společnost okolo 30 odborníků z jednotlivých spektroskopických oborů. Další formou mezinárodní spolupráce jsou dvoustranné dohody se zahraničními partnery, např. v roce 1983 byla navázána spolupráce s jugoslávskou Komisí pro spektroskopii. Společnost informuje o své odborné činnosti též v *European Spectroscopy News*, a to jak v rubrice zpráv z jednotlivých zemí, tak i články o významnějších událostech v životě Společnosti. Společnost organizačně zajišťovala též tematický zájezd našich odborníků na XXIII. CSI v Amsterdamu.

Významného ocenění práce v oblasti spektroskopie se dostalo v roce 1976 pracovníkům Katedry jaderné fyziky a techniky Slovenské vysoké školy v Bratislavě Prof. Ing. Dr. J. Círákovi, Ing. M. Prejsovi, Doc. Ing. M. Huclovi, Doc. Ing. J. Lipkovi, CSc. a Ing. J. Sitkovi udělením Národní ceny SSR „Za zavedenie a rozpracovanie Mössbauerovej spektroskopie pre oblasť fyziky a techniky v ČSSR”.

Dalším dokladem odborné vyspělosti a aktivity v rozvíjejících se spektroskopických oborech jsou četná literární díla našich autorů, jako např.

A. Vaško

*Infra – red radiation*, Iliffe Books, London, SNTL, Prague, 1968

Z. Johan, R. Rotter, E. Slánský

*Analýza látek rentgenovými paprsky*, SNTL, Praha, 1970

I. Kössler

*Kvantitativní infračervená spektrometrická analýza*, SNTL, Praha, 1970

L. Eckertová

*Fyzika tenkých vrstev*, SNTL, Praha, 1973

*anglicky – Physics of thin films*, Plenum Press, New York, 1977

V. Sýchra, V. Svoboda, I. Rubeška

*Atomic Fluorescence Spectroscopy*, Van Nostrand Reinhold Publ., London, 1975

M. Horák, D. Papoušek

Infračervená spektra a struktura molekul, Academia, Praha, 1976

M. Horák, A. Vítek

Zpracování a interpretace vibračních spekter, SNTL, Praha, 1980

anglicky Wiley, Chichester, 1979

V. Hulínský, K. Jurek

Zkoumání látek elektronovým paprskem, SNTL, Praha, 1982

L. Eckertová

Metody analýzy povrchů, MFF UK, Praha, 1982

D. Papoušek, M. R. Aliev

Molecular Vibrational/Rotational Spectra, Academia, Prague, 1982



Československá spektroskopická společnost

Чехословацкое общество спектроскопии

## SOUČASNÁ ORGANIZAČNÍ STRUKTURA SPOLEČNOSTI

Na Valném shromáždění Společnosti konaném v prosinci 1983 byl zvolen její  
Hlavní výbor v tomto složení:

### **předseda**

RNDr. Jan Mráz

### **I. místopředseda**

Prof. Ing. Eduard Plško, DrSc.

### **II. místopředseda**

RNDr. Alena Špačková, CSc.

### **vědecký tajemník**

RNDr. Ivan Rubeška, CSc., v nepřítomnosti zastupován

RNDr. Václavem Sychrou, CSc.

### **organizační tajemník**

Ing. Petr Trška, CSc.

### **předseda sekce optické atomové spektroskopie**

RNDr. Václav Sychra, CSc.

### **předseda sekce molekulové spektroskopie**

Ing. Jaromír Moravec, CSc.

### **předseda sekce speciálních spektroskopických metod**

Ing. Václav Hulínský, CSc.

### **hospodář**

Ing. Zdeněk Kosina, CSc.

### **referent pro zahraniční styky**

Doc. Ing. Dr. Zbyněk Ksandr, CSc.

### **referent pro komise**

Ing. Ivo Šlár

### **redaktor Bulletinu**

RNDr. Milan Fara, CSc.

## členové

Ing. Zdeněk Čížek, CSc.  
Ing. Karol Flórián, CSc.  
RNDr. Milan Horák, CSc.  
Ing. Václav Chlan  
Prof. Ing. Mikuláš Matherny, DrSc.  
Ing. Ján Šustek, CSc.

Dalšími členy Hlavního výboru jsou vedoucí odborných skupin a komisí. Odborný program Společnosti je zajišťován činností následujících odborných skupin a komisí.

### Sekce optické atomové spektroskopie

předseda	RNDr. Václav Sychra, CSc.
zástupce předsedy	RNDr. Josef Musil
odborná skupina spektroskopie nevodivých materiálů	
vedoucí	RNDr. Jana Kuřová
zástupce vedoucí	Ing. Karol Flórián, CSc.
odborná skupina spektroskopie kovů	
vedoucí	Ing. Oldřiška Staňková
odborná skupina absorpční a plamenové spektroskopie	
vedoucí	Ing. Dana Koliňová, CSc.
zástupce vedoucí	Ing. Ivan Novotný, CSc.
odborná skupina laserové mikroanalýzy	
vedoucí	Ing. Vladimíra Jánošíková
odborná skupina automatické spektrometrie v hutnictví	
vedoucí	Ing. Karel Kuboň, CSc.

### Sekce molekulové spektroskopie

předseda	Ing. Jaromír Moravec, CSc.
zástupkyně předsedy	RNDr. Milena Závětová, CSc.
odborná skupina spektroskopie s vysokým rozlišením	
vedoucí	RNDr. Štefan Urban, CSc.
odborná skupina elektronové spektroskopie a fotochemie	
vedoucí	Ing. Miloš Nepraš, DrSc.
odborná skupina magnetické rezonanční spektroskopie	
vedoucí	Doc. Ing. Dr. Jaro Komenda, CSc.
odborná skupina spektroskopie pevného stavu	
vedoucí	RNDr. Milena Závětová, CSc.

odborná skupina vibrační spektroskopie  
vedoucí RNDr. Bohuslav Strauch, CSc.

### **Sekce speciálních spektroskopických metod**

předseda Ing. Václav Hulínský, CSc.  
zástupce předsedy Ing. Miloslav Vobecký, CSc.

odborná skupina rentgenové spektrometrie  
vedoucí RNDr. Jaroslava Waňková, CSc.

odborná skupina lokální elektronové mikroanalýzy  
vedoucí Ing. Václav Hulínský, CSc.

odborná skupina hmotnostní spektrometrie  
vedoucí RNDr. Miroslav Ryska, CSc.

odborná skupina instrumentálních radioanalytických metod  
vedoucí Ing. Miloslav Vobecký, CSc.

odborná skupina Mössbauerovy spektroskopie  
vedoucí Ing. Jozef Sitek, CSc.

odborná skupina elektronové a iontové spektroskopie  
vedoucí Doc. RNDr. Ludmila Eckertová, CSc.

**Komise názvoslovná**  
vedoucí RNDr. Josef Musil

**Komise školská**  
vedoucí Ing. Jiří Karhan, CSc.

**Komise přístrojová**  
vedoucí Ing. Karel Volka, CSc.

**Komise pro standardy a referenční materiály**  
vedoucí Ing. Ivan Obrusník, CSc.

**Komise pro spektroskopické metody monitorování životního prostředí**  
vedoucí RNDr. Bedřich Moldan, CSc.

**Komise revizní:** Ing. Světlá Křišťoufková, Ing. Vladimír Streško, CSc., RNDr. Miroslav Holička, CSc.

Odborné činnosti Společnosti se v současné době účastní 1087 členů z více než tří set pracovišť. Administrativní práce spojené s činností Společnosti provádí tajemnice Pavla Vampolová.

Sídlo sekretariátu je v Praze 6, Kozlovská č. 1.

Hlavními formami odborného dění v sekcích, odborných skupinách a komisích jsou semináře, kursy, letní školy a konference. V této kapitole se zmíníme o konferencích s širším odborným zaměřením pořádaných Společností.

O aktivitě našich spektroskopiků v prvních letech existence Sdružení pro výzkum ve spektrální analýze svědčí uspořádání 1. československé spektroskopické konference. Uskutečnila se ve spolupráci s Československou akademií věd ve dnech 26.–29. května 1954 v Liblicích za předsednictví člena korespondenta ČSAV Václava Hovorky, profesora analytické chemie na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze.

2. československá spektroskopická konference se konala ve spolupráci s Komenského univerzitou ve dnech 5.–10. října 1959 v Tatranské Lomnici za účasti 173 našich a téměř stovky zahraničních spektroskopiků. Stého výročí objevu emisní spektrální analýzy (Kirchhoff, Bunsen – 1859) zde vzpomenu prof. P. Görlich. Na této konferenci byla založena tradice pořádání konferencí o analytické spektroskopii (CANAS – Conference on Analytical Spectroscopy), které se konají v socialistických zemích společně s národními spektroskopickými konferencemi. V pořadí osmá konference CANAS bude probíhat v rámci 7. československé spektroskopické konference s mezinárodní účastí ve dnech 18.–22. června 1984 v Českých Budějovicích.

3. československou spektroskopickou konferenci uspořádalo Sdružení v Mariánských Lázních ve dnech 27.–30. září 1965. Spolupořadatelem byl Výzkumný ústav pro fyziatrii, balneologii a klimatologii v Mariánských Lázních. Na této konferenci předneslo 158 domácích účastníků 44 sdělení a 60 zahraničních spektroskopiků předneslo kolem 30 sdělení.

Další v pořadí 4. československou spektroskopickou konferenci pořádala Československá spektroskopická společnost při ČSAV ve dnech 14.–18. září 1970 na Štrbském Plese za spolupráce Domu techniky v Žilíně. Z oblasti atomové a molekulové spektroskopie zde bylo 210 domácími a 30 zahraničními účastníky předneseno 67 sdělení.

5. československá spektroskopická konference se uskutečnila ve spolupráci ČVTS a Domem techniky v Ostravě ve dnech 22.–26. dubna 1974 v Havířově. Kromě 14 plenárních přednášek bylo ve čtyřech sekcích předneseno 81 sdělení. Počtem 336 účastníků bylo na této konferenci dosaženo dosud nejvyšší účasti.

6. československá spektroskopická konference se zahraniční účastí se konala ve spolupráci s Pedagogickou fakultou v Nitře ve dnech 1.–5. září 1980. Jednání konference, za účasti 253 odborníků z 11 zemí, probíhalo paralelně v sekcích atomové spektroskopie, molekulové spektroskopie, speciálních spektroskopických metod a instrumentálních radioanalytických metod. Celkem bylo předneseno 150 příspěvků z uvedených oborů.

Významnou událostí v činnosti Společnosti bylo pověření uspořádat v Československu XX. CSI (Colloquium Spectroscopicum Internationale) a 7. ICAS (International Conference on Atomic Spectroscopy)\*. Tato mezinárodní vědecká setkání probíhala v Praze ve dnech 30. srpna až 3. září 1977. Spolupředatelem byla Vysoká škola chemicko–technologická v Praze. Slavnostní zahájení proběhlo ve Sjezdové hale PKOJF za přítomnosti místopředsedy federální vlády M. Lúčana, pod jehož záštitou se XX. CSI konalo. Byly zde předneseny plenární přednášky předních vědců, které byly věnovány pokrokům v oboru vibračně–rotační molekulové spektroskopie s vysokým rozlišením (M. R. Aliev, SSSR), dále v oboru lokální mikroanalýzy (O. Brümmer, NDR), ve spektroskopii elektronů (V. Čermák, Československo), v analýze stopových koncentrací a mikroanalýze biologických materiálů (G. H. Morrison, USA) a o bezdisperzních systémech v atomové spektroskopii (A. Walsh, Austrálie). J. Robin (Francie) věnoval své vystoupení budoucnosti mezinárodních konferencí v oboru spektroskopických disciplín, která sloužila jako úvod k diskusi o organizaci konferencí CSI a ICAS v příštích létech. Paralelní zasedání v 8 až 14 sekcích probíhala ve dnech 31. srpna až 3. září v areálu fakulty strojní a fakulty elektrotechnické Českého vysokého učení technického v Praze 6, kde agentura "Made in Publicity" uspořádala výstavu přístrojů pro spektroskopii "Spectroscopy 77". V Národním technickém muzeu byla při této příležitosti výstava "Spektroskopie včera a dnes". V rámci vědeckého programu XX. CSI a 7. ICAS včetně šesti symposií, která navazovala na pražské jednání, bylo předneseno více než 50 vyzvaných přednášek a takřka 500 původních sdělení prakticky ze všech oborů spektroskopie. Z 1160 účastníků bylo 879 zahraničních z 28 zemí. Symposií, která probíhala ve dnech 5.–7. září se zúčastnilo 510 delegátů. Symposia byla zaměřena monotematicky na aktuální otázky jednotlivých

---

\* V roce 1967 pořádal Ústřední ústav geologický spolu s Československou spektroskopickou společností mezinárodní Symposium o atomové absorpční spektroskopii (29.8. – 1.9.1967), které založilo tradici konferencí ICAS.

oborů: Sympozium I (Štrbské Pleso) na optimalizaci spektrochemických metod, Sympozium II (Hradec nad Moravicí) na zajištění vysoké informační obsažnosti analytických dat pro přímé řízení technologických procesů v souvislosti s automatizací, Sympozium III (Chlum u Třeboně) na procesy probíhající při atomizaci prvků v elektrotermických atomizátorech, Sympozium IV (Žďár nad Sázavou) na otázky vlivu chemické vazby na rentgenová spektra a možnosti jeho využití k analytickým účelům, Sympozium V (Brno) na aplikační možnosti posunových činidel v NMR spektroskopii a na problémy elektronové magnetické rezonance a Sympozium VI (Nové Město na Moravě) na problémy luminiscence organických sloučenin, mechanismus nezářivých procesů, aplikaci laserů a aplikace kvantové chemie při interpretaci elektronických spekter.

Prezidentem XX.CSI a 7.ICAS byl tehdejší předseda Společnosti RNDr. Josef Kuba, CSc., předsedou organizačního výboru Prof. Ing. Jiří Mostecký, DrSc., rektor VŠCHT v Praze, tajemníkem RNDr. Václav Sychra, CSc. a předsedou programového výboru RNDr. Ivan Rubeška, CSc. Pověření uspořádat XX.CSI v Československu bylo uznáním naší spektroskopii, což pořadatele zavazovalo. Ve srovnání s jinými kongresy CSI se pořadatelům XX.CSI podařilo do odborného programu zahrnout prakticky všechny oblasti spektroskopie.





# ČESTNÍ ČLENOVÉ ČESKOSLOVENSKÉ SPEKTROSKOPICKÉ SPOLEČNOSTI PŘI ČSAV

Za zásluhy o rozvoj spektroskopie a budování naší spektroskopické organizace uděluje Československá spektroskopická společnost čestné členství. Oceňuje tak průkopnickou práci těch, kteří zakládali Sdružení pro výzkum ve spektrální analýze a zasloužili se o rozvoj Československé spektroskopické společnosti.

Čestné členství v Československé spektroskopické společnosti při ČSAV bylo uděleno rozhodnutím Valného shromáždění Společnosti v uvedených letech:

- 1970 Prof. Ing. Dr. František Čůta, člen korespondent ČSAV  
Prof. Ing. Dr. Josef K n o p, člen korespondent ČSAV in memoriam  
Ing. František P l z á k  
Prof. Ing. Dr. Otakar Q u a d r á t, DrSc. in memoriam
- 1974 Dr. Miloslav Č i h a  
Ing. Ludvík K u č e r a in memoriam  
Dr. Jaromír L i t o m i s k ý  
Jan M o j ž í š  
Ing. Jaroslav P o l á č e k in memoriam  
Dr. Miloš S p á l e n k a, CSc.
- 1983 Dr. Josef K u b a, CSc.

## PLAKETA JANA MARKA MARCI Z KRONLANDU

Od roku 1977 uděluje Československá spektroskopická společnost za zásluhy o rozvoj spektroskopických oborů plaketu Jana Marka Marci z Kronlandu. Plaketa byla poprvé udělována v roce 1977 při příležitosti XX. Colloquia Spectroscopica Internationale. Plaketa je dílem Jiřího Harcuby. Je zhotovena z bronzu, její průměr činí 57 mm. Městu Lanškroun, které je rodištěm Jana Marka Marci, byla udělena a do rukou předsedy městského národního výboru v průběhu XX. Colloquia Spectroscopica Internationale slavnostně předána plaketa zhotovená ve formátu o průměru 13 cm.

Plakety Jana Marka Marci z Kronlandu byly uděleny v jednotlivých letech :

- 1977 Prof. C. Th. J. Alkemade, Utrecht  
Prof. Raymond Castaing, Paříž  
Prof. Yvette Cauchois, Paříž  
Dr. Vladimír Čermák, CSc., Praha  
Dr. Milan Horák, CSc., Praha  
Prof. Peter Klæboe, Oslo  
Dr. Josef Kuba, CSc., Praha  
Prof. M. L. Lisica, Kijev  
Prof. S. L. Mandelštam, Moskva  
Prof. Jiří Mostecký, člen korespondent ČSAV, Praha  
Prof. Eduard Plško, DrSc., Bratislava  
Dr. Ivan Rubeška, CSc., Praha  
Prof. Tibor Török, Budapešť  
Dr. Alan Walsh, Clayton  
Prof. T. S. West, Aberdeen
- 1978 Prof. František Čůta, člen korespondent ČSAV, Praha
- 1979 Ing. RNDr. Antonín Vaško, DrSc., Praha
- 1980 Ing. Miloslav Vobecký, CSc., Praha
- 1981 Dr. Jaromír Litomiský, Kutná Hora
- 1982 Prof. István Cornides, Budapešť  
Prof. Mikuláš Matherny, DrSc., Košice
- 1983 Dr. Jaroslava Waňková, CSc., Ústí nad Labem

## SOUTĚŽ O NEJLEPŠÍ ODBORNOU PRÁCI V OBORU SPEKTROSKOPIE

Ve snaze podpořit zájem o další zvyšování úrovně naší spektroskopie vyhlášeje Československá spektroskopická společnost od roku 1982 soutěž o nejlepší odbornou práci roku pro mladé spektroskopiky. Do soutěže jsou přijímány původní publikované práce ne starší tří let, které nebyly dosud jinak odměněny. Věková hranice pro účastníky soutěže je 35 let. U kolektivních prací je nutno předložit prohlášení spoluautorů s přesným vymezením podílu účasti na předkládané práci. Soutěž se uzavírá každoročně k 1. říjnu. Odbornou úroveň a vhodnost zaslanych prací posuzují dva odborníci pracující v příslušném oboru navržením předsednictvem hlavního výboru Společnosti. O konečném pořadí a stupni ohodnocení rozhoduje předsednictvo hlavního výboru Společnosti a výsledek soutěže se vyhlášeje do konce roku. Autoři prací umístěných v soutěži na prvních třech místech obdrží kromě diplomu odměny ve výši 2000 Kčs za první cenu, 1000 Kčs za druhou cenu a 500 Kčs za třetí cenu.

V roce 1982 získali:

- I. cenu Dr. František Tureček, CSc. (Ústav fyzikální chemie a elektrochemie J. Heyrovského, ČSAV, Praha) za práci Stereoelektronické a sterické efekty v hmotnostní spektrometrii
- II. cenu RNDr. Jan Polecha (Fyzikální ústav ČSAV, Praha) za práci Luminiscenční a další fyzikální vlastnosti chloridu olovnatého

V roce 1983 získali:

- I. cenu RNDr. Štefan Urban, CSc. (Ústav fyzikální chemie a elektrochemie J. Heyrovského ČSAV, Praha) za soubor sedmi teoretických prací z oboru analýzy vibračně rotačních spekter vysokého a velmi vysokého rozlišení molekul typu  $XY_3$
- I. cenu Ing. Robert Hlaváč (Vysoká škola chemicko-technologická, Praha) a Ing. Jiří Doležal (Společná laboratoř pro chemii a technologii silikátů ČSAV a VŠCHT, Praha) za vývoj elektrotermického wolframového atomizátoru

Vzhledem ke značnému národohospodářskému přínosu této práce, byla autorům udělena ještě mimořádná odměna.

- III. cenu Ing. Lenka Kolínská – Svobodová (Fyzikální ústav University Karlovy, Praha) za studium magnetooptických spekter granátů a feritů
- III. cenu RNDr. Marie Urbanová, CSc. (Matematicko – fyzikální fakulta University Karlovy, katedra chemické fyziky, Praha) za práce z oboru fluorocseněných spekter chlorofylu
- III. cenu RNDr. Miroslav Kučera, CSc. (Fyzikální ústav University Karlovy, Praha) za studium optických a magnetooptických vlastností železitých granátů
- 

## LITERATURA

- [ 1 ] Marek J., Fyzikální dílo Jana Marka Marci z Kronlandu, Pokroky matematiky, fyziky, astronomie, 12 (1967) 356
- [ 2 ] Horák Z., Machalický J., Jan Marek – fyzik a technik, Vesmír, 46 (1967) 271
- [ 3 ] Chládek J., Jan Marek Marků, Městský národní výbor v Lanškrouně, 1977
- [ 4 ] Jílek F., Lomič V., Dějiny Českého vysokého učení technického, ČVUT, Praha, 1973
- [ 5 ] Brauner B., Beitrag zur Chemie der Ceritmetalle, Anzeiger der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, Mathematisch – Naturwissenschaftliche Classe, 18 (1881) 207  
19 (1882) 131

Brauner B., Über einige im Cerit enthaltene Erden, Anzeiger der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, Mathematisch – Naturwissenschaftliche Classe, 19 (1882) 184

- [ 6 ] Brauner B., Sur le didyme, Comptes rendus hebdomadaires des seances de l'academie des sciences, 94 (1882) 1718
- [ 7 ] Cléve T., Note préliminaire sur le didyme, Comptes rendus hebdomadaires des seances de l'academie des sciences, 94 (1882) 1528
- [ 8 ] Auer von Welsbach C., die Zerlegung des Didyms in seine Elemente, Monatshefte für Chemie und verwändte Theile anderer Wissenschaften, 6 (1885) 478
- [ 9 ] Petrů F., Hájek B., O vývoji české chemie, Orbis, Praha, 1954
- [10 ] Rozsival M., 75 let od narození a 25 let od úmrtí prof. Václava Dolejška, Čs. čas. fys., A20 (1970) 315
- [11 ] Dolejšek V., Über die N-Serie der Röntgenspektren, Z. f. Phys., 10 (1922) 129
- Dolejšek V., On the N-series of the X-spectra, Nature, March 1922
- Dolejšek V., Bemerkungen über die N-Serie der X-Spektren, Z. f. Phys. 21 (1924) 111
- Dolejšek V., Sur l'identification des lignes de la serie N, Comptes rendus hebdomadaires des seances de l'academie des sciences, 178 (1924) 384
- [12 ] Kuba J., Horák M., Čtvrtstoletí spolupráce, Bulletin, Čs. spektroskopická společnost, č. 19, 1974
- [13 ] Archiv, Čs. spektroskopická společnost při ČSAV, Praha
- [14 ] Bulletin, Čs. spektroskopická společnost, č. 4, duben 1969

1. Ioannes Marcus Marci z Kronlandu, dobová kresba z jeho knihy *Thaumantias. Liber de arcu coelesti deque colorum apparentium natura ortu et causis*
2. Titulní list knihy Jana Marka Marci vydané v Praze 1648
3. Christian Doppler /Archiv ČVUT/
4. D. Mendělejev a B. Brauner v Praze 1900
5. Jaroslav Formánek /Archiv ČVUT/
6. Josef Knop /Archiv ČTK/
7. Václav Dolejšek

Jaroslav Heyrovský a Václav Dolejšek v posluchárně chemických ústavů  
University Karlovy

8. Otakar Quadrát /Archiv ČVUT/
9. Plaketa Jana Marka Marci z Kronlandu

IOANNES MARCVS MARCI PHIL: & MEDIC: DOCTOR  
*et Professor natus Lanascronæ Hermunaurorum in Boemia*  
anno 1705. 17 Junij.





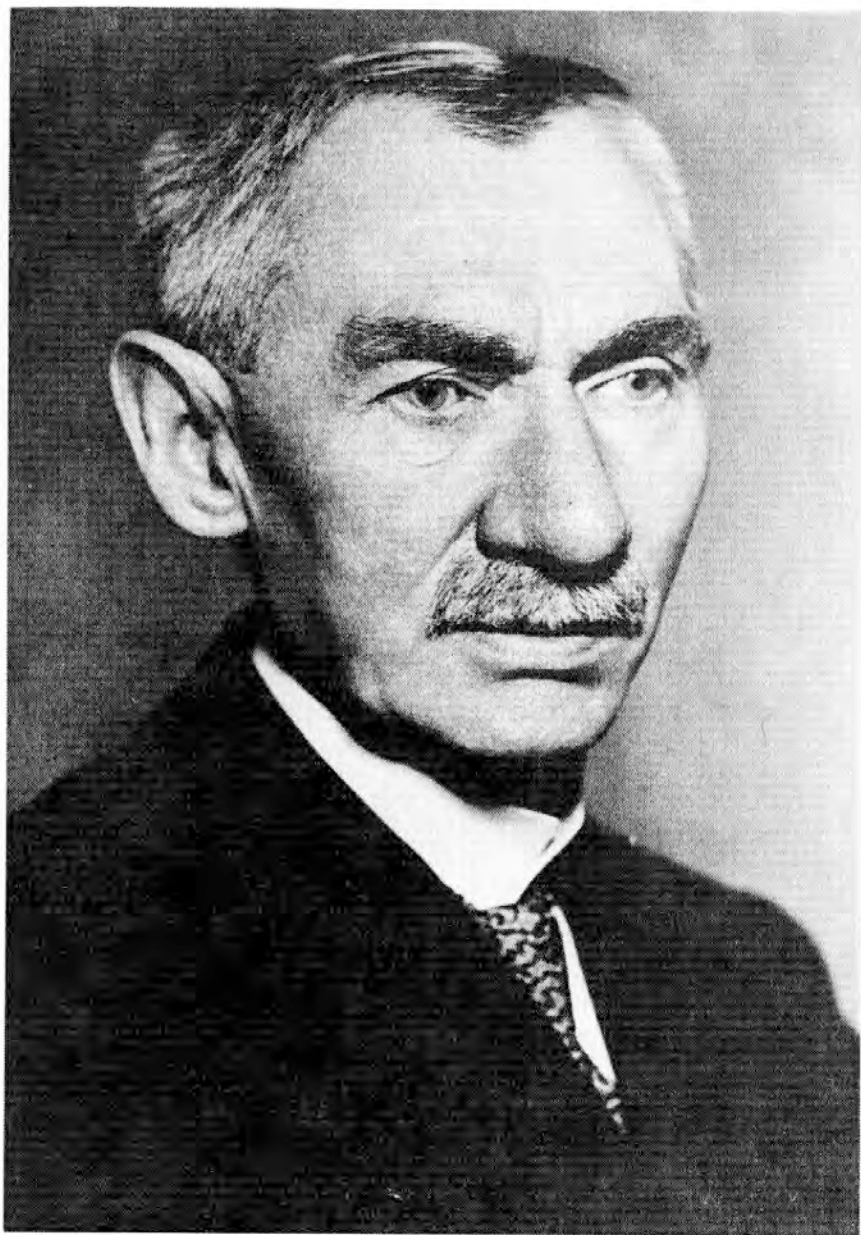






*Severin*

*Bohuslav Prauney*







---

7

